

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon interurban 113

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 52.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Mussolinijevi poskusi v zunanji politiki.

Pretekli teden so poslanci italijanskega parlamenta obiskali Budimpešto. Mussolini svojih poslancev navadno ne pošilja po svetu, ker bi se bilo bati, da bi se omikan svet smejal takšnim ljudskim zastopnikom, ki so brez moči in vpliva kot lutke v gledališču, ki se gibljejo, kadar in kakor jih gledališki vodja potegne. Italijanski parlamentarci niso zato prišli v Budimpešto, da tamkaj kažejo sijaj in slavo italijanskega parlamenta, marveč da vršijo politični posel v službi fašistovske zunanje politike. Zato so bili od madžarskih vlastodržcev in njihovih političnih pristašev sprejeti z gorečim navdušenjem.

Madžarska v službi fašistovske politike.

Obisk italijanskih parlamentarcev v Budimpešti se je zgodil v času, ko je preiskovalna komisija Društva narodov bila na Madžarskem, da na licu mesta preišče takozvano šentgothardsko zadevo. V šentgothardu na avstrijsko-madžarski meji so namreč avstrijski carinski uradniki o novem letu 1928 zalotili v železniških vagonih orožje, zlasti strojne puške, ki so bile poslane iz Italije. Države male antante: Čehoslovaška, naša država in Rumunija, so se pritožile radi tihotapljenja orožja na Madžarsko pri Društvu narodov, katero je odredilo posebno svojo komisijo, da preišče to zadevo. Preiskovalna komisija je v železniških vagonih v šentgothardu našla kajpada samo staro železje in jermenje, ker so Madžari vse novo in porabno orožje prej spravili na varno. Razumljivo je, da Madžari vsled tihotapljenja orožja ne stojijo v dobri luči pred svetom, in zato jim je Mussolini poslal na pomoč svoje parlamentarce, ki jih pa seveda ne bodo spravili v boljšo luč.

Ti dogodki dokazujejo, da se je Madžarska popolnoma udala Mussoliniju in njegovim zunanji politiki. Madžarski plemenitaši, ki sedaj vodijo žezlo madžarske politike, še vedno sanjajo o tem, da bo Madžarska zopet vznukla iz sedanjega skromnega položaja ter bo dobila nazaj svoje stare državne meje. Ta težnja je osrednja misel vse madžarske politike in tej misli služijo politični krogi z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Kakšna sredstva uporabljajo ti krogi, je dokazalo razkritje krivotvorjenja tujega denarja, zlasti frankov, ki so ga organizirali ti madžarski krogi, da si pridobijo gmotnih sredstev za svojo široko razpredeno politično agitacijo. Šentgothardska afera pa dokazuje, da ti krogi hočejo z orožjem, ki ga tihotapsko uvažajo iz drugih držav, osobito iz Italije, na tajni na-

čin oborožiti Madžarsko ter jo tako pripraviti za čas, ko pride od njih težko pričakovano krvavo razračunjanje z orožjem.

Da so ljudje takšnega mišljenja dobri zavezniki fašistovske italijanske politike, je izven vsakega dvoma. Ravno tako brezdvomno je, da Mussolini uporablja Madžarsko samo kot sredstvo svojih zunanjepolitičnih naklepov ter da bi svoje srce takoj obrnil od nje, ako bi mu kakšna druga politična zveza obljubljala več koristi.

Mussolini bi rad ustvaril vzhodno-evropsko zvezo držav.

Mussolini išče zaveznike na vse kraje. Ravno letošnjo spomlad je svoje niti razpredel na vse strani, da bi vlovil takšne, ki se vloviti dajo. Naše države ne lovi več, ker smo se že pod Ninčičem kot vnanjim ministrom dali vloviti ter se moramo sedaj truditi, kako bi dobili vsaj nekoliko svobode kretanja. Ker nismo več poslušni tako, kakor želi voditelj fašistovske politike, je letošnjo spomlad bila napravljena generalna diplomatska ofenziva proti naši državi in z njo zvezani Franciji. Razni ministri zunanjih zadev bili so zadnji čas v Milanu ali v Rimu: grški, turški, rumunski, ogrski in poljski. Mussolini bi rad ustvaril, tako se je pisalo po evropskem časopisju, vzhodno-evropski blok (zvezo) držav pod vodstvom Italije. (Tej zvezi bi naj pripadale te države: Poljska, Rumunija, Madžarska, Bolgarija, Grčija in Turška. Bila bi v resnici velika zveza, ako bi se mogla ustanoviti, in za Italijo bi ta zveza pomenila najjačjo oporo za njeno balkansko in sredozemsko — morsko politiko. Toda vse to bo ostalo samo poskus, ki ga je rodila prisrčna fašistovska želja.

Takšen blok, takšna zveza se ne bode ustanovila, ker za to niso dani stvarni predpogoji. Edina sigurna postavka v Mussolinijevem računu je Madžarska, ki se je italijanskemu fašizmu zapisala na življenje in smrt. Rumunija ne more v isto politično zvezo, v kateri je Madžarska, ker Madžarska zahteva, da se spremeni trianonska mirovna pogodba, ki je nekdanje dele Madžarske priznala naši državi, Čehoslovaški in Rumuniji. Rumunija ne more prostovoljno pristati na to, da vrne Madžarski Sedmograško in druge dele, ki sedaj tvorijo njeno državno ozemlje. Istotako tudi Bolgarija ne more brezpogojno služiti Italijanski politiki, ker mora imeti gotove ozire na našo dr-

žavo in na Francijo. Turčija sicer hoče urediti svoje trgovinske razmere z Italijo, da bi se pa dala izrabljati kot sredstvo za fašistovsko politiko, je tem bolj izključeno, ker se sama hoče Italije poslužiti kot pomočka za dosego svojih namenov v Parizu in Londonu. Kar se pa dostaje Poljske, je vezana s takšnimi vezmi na Francosko, da teh vezi nikakor ne bode prekinila fašistovski Italiji na ljubo.

Tako bo fašistovska generalna ofenziva proti naši državi in proti Franciji ostala brez zaželjenega uspeha. Mussolini bo k svojim ponesrečenim poskusom in sunkom na polju zunanje politike moral položiti tudi ta izjalovljeni poskus. Za voditelje zunanje politike naše države in prijateljske nam Čehoslovaške in Rumunije pa je to ponovni opomin, da morajo biti oprezni ter složno odbijati vse nakane in diplomatske napade na tisto mednarodnopravno podlago, na kateri so te države zgrajene. Mala antanta (zveza Čehoslovaške, Rumunija in naše države) je za Mussolinija kakor trn v peti, ki si ga hoče tztrgati s tem, da zvezo med temi državami če ne razbije, pa vsaj razrahlja. Medsebojna sloga in prijateljska zveza s Francijo je najboljša obramba zoper nakane fašistovske politike.

Grda sredstva proti sedanji vladi.

Beograd, 20. aprila.

Strašno boli vladi nasprotne stranke, da ne morejo strmoglaviti sedanje Vukičević-Koroščeve-Davidovičeve vlade. Posebno se trudita v boju proti naši poštenu vladi Pribičević in Radič. V zadnjem času jima pomagajo tudi takozvani Pašičevci in nekateri radikalni nezadovoljniki. Ker vse laži, ki jih te stranke po svojem časopisju in shodih trosijo proti sedanji vladi, nič ne izdajo, so začeli uporabljati druga, ostudna sredstva. S silo, poboji in požigi hočejo ustvariti tako razpoloženje, da bi tako spravili narod do razburjenja.

V Bosni in sicer v vasi Čelebić, okraj Foča, so prejšnji teden srbski kmetje, ki pripadajo Pašičević, Srškičević in zemljoradniški struji, napadli hišo muslimanskega voditelja trgovca Emına Krajanca. Nahujskani in razjarjeni ljudje so metali najprvo v hišo kamenje, streljali na družino, nato so hišo polili s petrolejem in jo zažgali. Ker je bila hiša celo lesena, je bila nagloma v plamenih. Krajanc, dasiravno ranjen, je s pomočjo nekaterih prijateljev otel sebi, ženi in otrokom samo golo življenje. Nahujskana množica je tako dolgo netila ogenj, da so Krajan-

cu do tal zgorela vsa poslopja, živina in vse ostalo premoženje. Na pogorišču je drugi dan našel nesrečnež samo kup pepela in ogorkov. . . Muslimanski poslanci so se takoj obrnili brzojavno na g. ministra dr. Korošca za odpomoč. G. dr. Korošec je odredil najstrožjo preiskavo. Dal je zapreti vse krivce, okoli 20 oseb.

Tudi v drugih krajih Bosne so začeli pristaši samostojno-demokratske, Radičeve in drugih strank z ostudno gonjo in kruto silo nastopati proti muslimanom. Zakaj? Samo radi tega, ker so pristaši vladne stranke.

Ravno taki in ponekod še hujši slučajji se dogajajo zadnje tedne tudi v drugih krajih na jugu naše države. Ker naši nasprotniki ne morejo vreči vlade s svojim divjanjem, kričanjem in lažmi v narodni skupščini, skušajo na nasilni način in z lažmi priti do veljave in očrtniti sedanjo vlado.

In kaj so začeli nasprotniki sedanje vlade v Vojvodini? Zopet nasilje in laž! Na več mestih so na skrivnem poškodovali kraljeve slike in spomenike rajnega kralja. Krivdo pa mečejo na pristaše vlade, samo da bi očrtnili naše ministre in vladno večino pred kraljem in pred celo javnostjo.

Zalosna so taka sredstva v boju proti vladi. Vidi se pa, da merodajni činitelji na vse to nič ne dajo. Pisanje o padcu sedanje vlade, ki ga vsak dan lahko čitamo v »Jutru«, »Domovini« in drugih takih listih, nič ne pomeni.

Naša vlada je poskrbela za državni proračun, dobila bo v Angliji in v Ameriki veliko posojilo, naš denar bo dobil stalno vrednost, z novim letom stopi v veljavo boljši davčni zakon, oblastnim skupščinam se je dala možnost gospodarskega dela in na vseh koncih se naša vlada trudi, da popravi krivice, ki so jih prizadrale naši domovini prejšnje slabe vlade, v katerih so sedeli razni Pašiči, Pribičevići, Radiči, Žerjavi, Kristani in Puelji.

Zaupajmo v našo vlado, ona hoče uveljaviti red, mir, pravico in poštenje v državo! Proč z onimi strankami, ki sejejo samo sovraštvo, prepir, kruto nasilje in poboje!

POLITIČNI RAZGOVORI

»Kako je bilo v Ljubljani«, so vprašali možje pri posojilnični seji našega znanca gospodarja, ki je bil pretekli teden v Ljubljani na občnem zboru Zadružne zveze.

»Kakor je pač običajno na občnih zborih. Poročila in volitve. Toda vendar le je bilo nekaj posebnega. Najpreje to, da se je toliko delegatov zbralo. Bilo jih je nekaj tudi iz naših krajev, vendar zaradi oddaljenosti mnogi osebno niso prišli. To zanimanje za združno delo, to je veselo dejstvo! Vsi stanovi so bolj organizirani, kakor mi kmetje. Mi smo pač še na onem ozkosrčnem stališču, da smo si kmetje med seboj — konkurenca! Prodajamo živino drug drugemu, ali kaj drugega, pa že mislimo, da prodajalec sme mirno oskubiti tovariša! Ločeni vsak v svojem kotu živimo, imamo različne gospodarske prilike, celo različni pridelek, ki dobiva višjo vrednost, če je sosedov slabši itd.

Tako smo mi kmetje za medsebojno pomoč še najbolj neokretni!»

»Toda, poglej vendar naše posojilnice«, se je branil načelnik.

»Imaš prav! Naše posojilnice, ki jih imamo, so res nekaj silno dobrega za nas. Ali pa se vsi kmetje tega zavedajo? Ali ne nosijo svojega denarja v banke itd., češ, da ne bodo v domači vasi vedeli, da imam denar. Koliko več bi lahko še storile naše posojilnice, če bi kmetje tukaj vkup držali! Obresti bi ravno take dobil, denar imaš pri roki takoj, če ga potrebuješ, ker je posojilnica blizu. Okoličani pa bi lahko dobivali poceni posojila, kar zdaj ni vedno mogoče. Ta sklep smo napravili: Posojilnice naj imajo denar za kmeta, zato pa naj vsak kmet nalaga le v naše posojilnice!«

»To si prav povedale«, je pritrtil načelnik.

»Toda, to je še le ena polovica pljuč našega gospodarstva. Samo z enim delom se pač težko diha. Treba bo še nekaj drugega! Treba bo, da kmetje prenehamo biti grajzlarji in da postanemo velepridelovalci in veletrgovci s svojim pridelkom!«

»Kako bi to naredil, ko pa imam malo grunta«, je vprašal tretji v odboru.

»Sam tega ne zmoreš. Ali ti imaš nekaj grunta, jaz nekaj, ta nekaj itd., vse skupaj pa že nekaj nanese. Zemlje imamo kmalu dosti skupaj, če se nas združi na desetine in stotine. Pa recimo, da postavimo na trg vsi svoj krompir, gre takoj na vagone, ali svoje vino, živino, les. Za odprodajo naših pridelkov je treba, da stopimo skupaj, da si pomagamo med seboj. Naš pridelek je naš denar! Bolje ga bomo vnovčili, bolje bodo stale tudi posojilnice, ker bodo imele denarja dovolj. Kdo sedaj pri nas kupuje vino? Nemci! Kdo kupuje fižol, krompir? Židi! Kdo kupuje sadje? Mešetarji! Ali res ne bi znali mi sami naravnost onemu prodati, ki od nas blago potrebuje? Cene bi bile višje, dobiček višji! Toda kaj takega je mogoče delati le složno, vzajemno, le samo v zadrugah! Ali potrebno je, zelo potreben!

»Pa, kako si zamišljaš, da bi se to začelo«, je vprašal načelnik.

»Najpreje več pouka! Več združnega smisla in vzgoje! Potem pa je začeti s takimi zadrugami, ki so sigurne in ni prevelikega rizika. Recimo z vinarskimi. Ko se te vsaj malo vpeljejo, stopijo za njimi sadjarske, hmeljarske, živinorejske, lesne itd., kakor jih pač zahteva kraj in gospodarske razmere. Treba bo, da se bomo med seboj poučevali, prigovarjali, vstrajali in tudi žrtvovali. Med kmeti v Sloveniji, če hočemo svoje gospodarstvo dvigniti, moramo dobesedno uveljaviti geslo: »Eden za vse, vsi za enega!« V tem bo naša gospodarska in politična moč!«

POLITIKA

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina se sestane dne 26. aprila. Vlada je pripravila važne zakone, da jih poslanci premotrijo in sklenejo. Opozicija je opustila napovedovanje, da se bo vlada izpremenila, ker je že do sedaj bilo smešno, da je vedno napovedo-

vala, zgodilo pa se ni in se še ne bo tako hitro, ali vsaj ne po željah opozicije.

Zemljiški davek v razpravi. Finančni odsek razpravlja te dni o delokrogu in načinu dela onih komisij po občinah, ki bodo določale donos iz zemljišča, ki tvori podlago za zaračunanje zemljiškega davka po novem zakonu od 1. januarja 1929 dalje.

Skoro vsi kmetje oproščeni dohodnine že sedaj! Iz mnogih krajev dobivamo poročila, da za 2. četrtletje mnogi kmetje niso več dobili naloga, da plačajo najemnino. Vzrok je v tem, ker se je s prvim aprilom zvišala ona svota, ki se obdavči, od 6000 na 12.000 Din. Ze letos plačujejo dohodnino torej le veleposestniki in bogataši.

Na jugu še ni miru. V mestu Prilepu je na ulici razpočila bomba. Zadet pa ni bil nihče, ker ni bilo nikogar na cesti. Dognalo se je, da tudi posamezni na videz pošteni ljudje uganjajo nered v Makedoniji, da potem v splošni zmešnjavi pridejo na svoj račun. Kmet pa je v Makedoniji drugače silno srečen. Saj ni čuda. Pred vojsko s Turki je bil navaden suženj. Zdaj ima zemljo, živino in je svoj gospod. Oni, ki delajo nemir po Makedoniji, so ljudje, ki so navajeni živeti od ropanja še iz prejšnjih časov, ko so se tudi skrivali pred vlastodržci. Zdaj so ti roparji in komitaši le še v službi onih, ki niso prijatelji naše države.

Naša pomoč Bolgarski. Ker je bolgarski narod zadela strašna nesreča, potres, ki v posebnih sunkih traja že 14 dni in je porušil na tisoče hiš, tudi naša država hiti na pomoč. Rdeči križ je že poslal svoje oddelke. Dr. Korošec je dovolil mnogim prehod na naše ozemlje. Pripravlja se velika organizirana pomoč ponesrečencem.

Radikali edini? Nezačudljivo so se že pomirili. Strah pred Vukičevićevim odgovorom jih je prevzel. Vukičević pa jim kljub pričakovanju ni odgovarjal. Aca Stanojevič je došel v Beograd in je verjetno, da je zopet upostavil edinost v stranki.

Hrvatski zastopniki za vlado. Zanimivo je, da gospodarski krogi na Hrvaškem hočejo dobiti stalen stik z vlado. Zato so uporabili priliko, da je pri vožnji skozi Zagreb se Vukičević pomudil v Zagrebu, kjer so se vršili politični razgovori. Zastopniki teh hrvaških krogov so prišli že v Beograd na pogajanja. Radič ve, če se to zgodi, da pojdejo drugi Hrvati v vlado, a ne on, da bo dolgo jedel — opozicijski grenki kruh. Tudi to mu ne bo nič pomagalo, da je najel ameriškega časnikarja, ki naj dela reklamo zanj, češ, da je le on zastopnik Hrvatov.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Turčija se boji Italije. Italija stega svoje prste posebno še po Mali Aziji, kjer pa seveda Turčija ne pusti kar tebi nič meji nič! Da se stvar ustavi, je angorska vlada poslala svojega ministra v Italijo, da sta se z Mussolinijem dogovorila, kako pogodbo bosta v tem oziru sklenila.

Nove politične goljufije na Madžarskem, ki jih je zagrešil ponarejevalec denarja Windischgrätz, so prišle na dan. Zdaj je ponaredil neke spise iz mirovne pogodbe, da bi s temi ponarejenimi listinami skušal doseči izpremembo madžarskih mej.